

Megjelenik minden héten négyszer: t. i. a Jelenkor vasárnap, kedden és csütörtökön; a Társalkodó pedig pénteken, mindegyik minden izben egyegy iven. Előfizetheti helyben a szerkesztő s kiadó tulajdonosnál uri utca 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletében, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokra kívánatos példányok iránt csupán a bécsi es. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Ertesítőben mindenféle hirdetés félével a pontosan és jutányosan közöltetik.

FOGLALAT. Magyarország és Erdély. (A követválasztási törvény végrehajtásáról. Miniszteri rendelet. A magyar hadügy és minisztere. Vidéki mozgalmak: Szatmár, Gömör, és Komárom megyékből Kligl találványa a vasut ügyben. Egy pár szó a magyar mérnökök ügyében. M. gazd. egyes. Czáfolat Komáromból.) Külföld. (London, Newyork, Bécs, Mantua, Berlin, Varsó stb.) Ertesítő.

MAGYARORSZÁG és ERDELY.

Budamér, april 27kén. *)

Miként hajtsuk végre a követválasztási törvényt?

Hazaifia! Maholnap fognak tartani az egész országban azon nagy közgyűlések, melyeken a követválasztási törvény végrehajtása is el fog intézteni.

Kevés óránk van hátra, hogy magunkat kellőleg tájékozhassuk, most tehát csak röviden szólhatok veletek honfitársak! —

A törvényhozás igen gondosan emelte ki mindazon részleteket, miknél fogva ezentul országgyűlési képviselőinket megválasztandjuk, de hallgat mélyen a visszahívás miképen leendő eszközléséről. És hallgat; — mi még inkább aggasztó — ugyanakkor, midőn az idegen országok formáit és szokásait utánozva, mikéért én, ha a tiszta népies szabadság elveivel ellenkeznek, egy fatkát sem adok, — a 3 évi országgyűlési képviselőséget elhatározta.

És mi több: Magyarország új alkotmányában akkor alapították meg a három évi képviselet, midőn a fölébredt és ezen intézvényekkáros oldaláról erősen meggyőződött brit nemzetnek öt millió férfja három angol mértföld hoszsúságra nyuló törvényt terjeszt parlamentje elébe, mely oklevélnek egyik fő pontja: hogy az országos követek minden évi ülésre újra választassanak meg.

'S valóban helyesen; mert most minden év föl ér legalább egy századdal.

És mi önmagunk választók mennyire nem változhatunk saját véleményünk és irányunkban egy illy év alatt? annyival inkább távozhatnak el véleményüktől, vagy pedig magyarán kimondva, mennyire fordíthatnak köpönyeget képviselőink? kik a politicus műszer syréni hangu játéka csábjainak öröke ki lesznek téve.

Midőn tehát törvényhozásunk az angol honban már árvaságra jutandott, Franciaországban pedig — reméllem — örökre eltemetett — több évi parlamentet gyámsága alá véve, akkor valóban mi azon spectábilis némelly öreg urakhoz hasonlítunk, kik öltönyükben utána sántikálva a divatnak, azt ugyan mindig fölveszik, és sorozatán keresztül mennek ök is, de mindig legalább 10 év hátramaradásával, és a fecse-farku frakkot csak akkor viselik, midőn az már csak a zsbárusaknál szerezhető meg.

Ez azonban jelenleg csak egyik furcsa oldala a három évi követségnek, mely minket mosolyra deríthet.

De am honfiak! van egy nagy, és fölötte komoly oldala is. —

És ha létezett táblabírói politika, létezik ám a világban kormány, és miniszteriális politika is. És e politikának egyik fő része a békes, és kényelmes uralkodhatás s igazgathatás. Mi az által érthető el, hogy ha a képviselői testületnek szemleli elemei, mint a zongorának húr-billentői egyszer meghangoztatván, e hangulat azután több évekre fentartható és felhasználható.

De nekünk polgároknak más politika kell. T. i. féltékenység minden hatalom iránt, melyet mások kezébe teszünk le. — És ha a szabadság gyakorlatába egy kis nyugtalanokdás és izgalom vegyül is, az nem keseríti az élvezetet, de inkább fűszerezi azt. —

Fő politikánk ennél fogva: a szabadságnak biztosítéka.

Hol kellük föl azt immár országgyűlési képviselőink irányában, azon képviselők irányában, kik eddigi igazi radicales szokásunk ellenére egy országgyűlésiekről három országgyűlésiekre graduáltak?

Mert hiszen, hogy egy országgyűlésnek 3 külön évi ülései vannak, ez csak szójáték. Az egyik biztosíték: az utasítás adhatási jog, a választási törvény ama műrendszere által, miszerint a követválasztások nem a hatóságok tanácskozó testületei, de elkülönült, egyedül szavazó és nem tanácskozó kerületek által fognak történni, — amugy könnyedén és mellesesen elűtetett. **)

*) Tisztelt értekezőnek e közlést kísérő levelében említett cikke hozzánk nem érkezett. Szolgájon ez igazulásunkra. Szerk.

**) És elűtetnie kellett, miután a választók száma a kor

A másik biztosítékról — a követi visszahívásról — pedig — mint főlebb mondám — mélyen hallgat a törvényhozás. És mi polgárok csak amugy kény és kegyre adjuk é által drága jogainkat 3 hosszú évre képviselőinknek?

Azt hiszem, nem adandjuk át a visszahívhatóság biztosítéka nélkül. *)

A dologban tehát úgy tartom, nincsen kétségünk, csak a modorra nézve kell még egy pár szót váltanunk, hogy egy vágásban járjunk, és a különböző ösvények által el ne téveszszük a közut czélját. —

A visszahívási jog új törvényeink által nincsen eltörölve, megmaradt tehát, de gyakorlatát a választás új modorához kell illesztenünk; mert volt formájában nem lehetne többé élni, miután már nem az egész hatóság, hanem csak minden választó testület mondhatja ki külön a visszahívást.

A mostani t. cz. 96. Sa az ország minden törvényhatóságait eddigi hatásukban megtartja, és a 16ik t. cz. d) pontja a vármegyék hatóságát a bizottványokra ruhazza. Eddig minden hatóság a törvény által el nem látott esetekben statutarius jogával élt. E statutariusi joga tehát a fentebbi törvényeknél fogva megmaradt a közgyűléseknek, és illetőleg át szállott a bizottványokra.

Ezekhez tartozik statutumkép a visszahívás miképeni eszközlését elhatároznai.

Leghelyesebb leend azt azonnal az első törvény-hirdetési és végrehajtás nagy gyűlésen megtenni, mert egy részről a biztosítékokról elég korán soha nem gondoskodhatunk, más részről, hol nagyobb a gyűlekezet, nagyobb a nyilvánosság, ott nagyobb az erő is.

Ha kiesnénk az időből, tegyük azt meg az első bizottványi ülésben. —

A visszahívás miképeni eszközlésére nézve természet szerint több módokat lehet javasolni. 'S egy 's más is lehet czélszerű, — de óhajtható, hogy egység legyen közöttünk a kivitelre nézve is, mert így hamarabb boldogulunk.

Én bizony legkisebb bölcsességet sem akarok magamnak tulajdonítani, de miután egynek csakugyan kellek formulázni az indítványt, ime hazafiai; én egyszerűen igy kívánám kimondatni a határozatot:

„A választó kerületeknek elnökei, a következő 3 évi országgyűlésnek egész időszaka alatt állandóul nevezteinek ki a végett, hogy ha ezen évek lefolyta alatt bármikor a kerületek 10 választója akár személyesen, akár írásban, de minden esetre egyenesen, a visszahívás tárgyában tartandó gyűlés megtartására az elnököt fölszólítandja, ez azon választó kerületi gyűlés 15 nap alatt összehívni tartozzék, hol a visszahívás akármelyik kerületi választó előterjesztésére szokott módon a többség által lesz elhatározandó.“ Ujházy L.

Rendelet. A külügyminiszter előterjesztése szerint, ugyanazon miniszteriumhoz általam ezennel kineveztetnek:

Állodalmi altitkárrá: Pulszky Ferenc. Osztályfőnökké, az állodalmi tanácsosok: Bartal György és Plathy Mihály jelenleges fizetésökkel. A volt udvari tanácsosok: gróf Teleki Ferenc, Stettner Máté, Beóthy Sándor, Torkos Mihály, Zsedényi Eduárd, Najmajer Ferenc és Várady József jelenleges fizetésökkel, — és a volt tiszteletbeli udvari tanácsosok: gróf Zichy János 's Remekházy József fizetés nélkül, az 1848: 3. t. cz. 22. § szerint, mint állodalmi tanácsosok Budapestre tételtnek át. — Titoknokokká: Szegedy Laj., Csergheó Lőrincz, Szalay Ágoston, Beke Kálmán jelenlegi fizetésökkel. Kelt Budapesten, májushó 3án 1848. István, nádor s. k. kir. helytartó. H. Eszterházy Páls. k.

Hivatalos értesítés a közmunka s közlekedésügyi miniszteriumtól.

A közmunka s közlekedési miniszter előterjesztésére az ő tárczájához folytatólagosan e következőket nevezem ki: műszaki tanácsos: Clark Ádám. Osztálytitkárok: Dániel Ig. Havas Sánd. Számvevő: Bánfay Simon. Budapest, május 3. 1848. István nádor s. k. helytartó. Közmunka s közlekedésügyi miniszter gr. Széchenyi István s. k.

Hivatalos kinevezések a földművelés, ipar és kereskedés miniszteriumától.

I. A nevezett ügyek miniszteriumához, hová a közeparancsa szerint többszörözöttvén, a kevésbbé képesek utasítanak a nagyobb képességgel bírókat részint, részint pedig a többség rovására bitorolnak azt cotteriák; mi ismét félrevezetne. 'S az a 3—400 kerület e czélra valóságos illusió. Szerk. *) Mi készséggel hajlunk meg a követutasítást, és visszahívó municipális jog előtt; mindazáltal meggyőződésünk az, miként ezek a népies szabadságnak már nem kizárólagos kellékei; mi-ről egyik jövőszámunk érdemileg szoland. Szerk.

gészségi ügy is soroztatott, az illető miniszter előterjesztésére ő fens. a nádor 's kir. helytartó következő kinevezéseket tón:

Az egészségügyi osztályban:

Osztály igazgató tanácsnok: Stáhy Ig., miniszteri tanácsnok: Sauer Ig., egyszersmind ország főorvosa. Egészségi tanácsnok: Eckstein Fr., Havas Ig., Tormai K., Zlamál Vilm. és Vagner Dániel. Titoknokok: Sperlák And. és Réczei Imre.

A földművelési osztályban.

Miniszteri tanácsnok: Asboth János.

A kereskedési osztályban.

Titoknok: Reök István.

A posta osztályban.

Titoknok: Brielmayer Mátás.

II. A kereskedési miniszter által kinevezettek.

Az egészségügyi osztályban.

Fogalmazókká: Illés L. és Fromm P. Fogalmazó segéd-dé: Csoréj Döme.

A többi osztályokban.

Fogalmazókká: Matasovszki And. és b. Liphai Ant. fogalmazó segédek: Lép P., Löchern L. és Fehér Ág.

Hivatalos értesítés az igazságügyi miniszteriumtól.

I. Az igazságügyi miniszterium köréhez tartozó közhivatalokra a fng kir. h. tartó által az illető miniszter előterjesztésére köv. egyedek nevezettek ki: Állodalmi titkárrá: Ghy-czy Kálmán. Osztályigazgatókká: a büntető törvénykezési 's urbéri osztályban Bónis S., a polg. törvénykezési osztályban: Nagy K., (Gömör megye volt főjegyzője 's országgyűlési köv.) a politikai bíraskodás osztályában: Dubraviczki S.; a codificationális osztályban: Szalay L. Osztályi tanácsosokká: Beóthy L., Kis L. és Hadschics J. Miniszteri titoknokká: Tóth L. Titoknokká az osztályokban: Farkas Ág., Irányi D., Kendelényi F., Pap Antal. A horvátországi külön-osztály személyezte még kinevezendő.

II. A többi hivatalokra pedig ugyanezen miniszterium körében, az igazságügyi miniszter által következő egyedek nevezettek ki: fogalmazókká: Anderko Gy., Báthor Gejza, Kiss

Jakab, Korponay Ágoston, Kussevich Szvetozár, Lunkányi Károly, Peláthy Gábor, Székely József. — Fogalmazói segédek: Békey Ist., Lów J., Nagy J., Vecsey S., Végh L.; a miniszteri irodában: Szobonya J. Az irattári 's kiadó hivatalhoz a volt h. tanácsostól átvétettek: irattári 's kiadóhivatali igazgatóul Králicz I.; kiadó segédül: Pach J.; irnokokul: Bánfay S., Kalmár L., Tóth J., Szabó Bl., Marász J., Kern F., Vukassinovich Gy., Lipovniczy L., Kucsera J. A még be nem töltött hivatalokra legközelebb fog megtörténni az előterjesztés 's illetőleg kinevezés. Pesten, május 3. 1848. Deák Ferencz, igazságügyi miniszter.

Pest, május Skán.

Tegnap érkezett levél Mészáros Lázár hadügyminisztertől, melyben az áll: hogy april 30kán volt szerencsése a pesti hirlapból értesülm arról, miként ő Magyarország hadügyminisztere.

Mit képzelhetett e férfiu, midőn olvasá a pesti hirlapban, hogy ő hadügyminiszter?

„Magyarország fellázadt, és engem kívánnak hadügyminiszternek. — A felség ellenére. Különbön nem lehet, gondolá — mert a haditanács tudósít vala Bécsből.“

Igen is a bécsi haditanács tudósít vala, ha még azon tiz zászlóalj-határőrségre szüksége nem lett volna, mely a magyar miniszterium megléte óta Olaszországba kirendeltetett. —

„Kiszívni, mint lehet, a magyar katonaságot, aztán miniszterkedhetik Mészáros.“ Ez az, mit a bécsi kormány még tesz, és tehet. Mert:

A magyar katonaság két harmadrésze kint van Olasz, Lengyel, Cseh, Osztrák és a többi országokban, a határőrök bécsi kormány által kezeltetnek, és a magyar hadügyminiszter nem tudósítatik hivatalosan még april 30kán sem. —

És te martius tizenötödike: gloria in excelsis a tizenkét pontoddal! Az már mind ki van víva, nemde?

Hányadik pont a katonaságnak az alkotványra megeskettetése, a magyar katonaság behozatala?

Egykor, midőn a sőház előtt volt szerencsénk nemzetörkődni, egy magyar ezredbeli káplár beszélt, hogy kapitányuk tót levén, a ki közülök neki a hivatalos jelentéseket tótul nem tudá tenni, Hausaréstet kapott addig, míg tót-

tul meg nem tanult; — bátor az egész században három vagy négy legénynél nem volt több tót. És az erélyes kapitány az egész századot megtótosítá.

És a' német tiszt, minthogy tiszt, páczkázhatik a' közlegény fölött, és mivel német tiszt, úgy bánik a' magyarral mint barmával, szidalommal, gunnyal illeti, lepocskolja úgy, hogy az igaz magyar vér megfagy ennek hallatára. És ez mind büntelenül történt, mert német volt az ur.

De történi most is, midőn a' magyar miniszterium parancsol, — vagy legalább az hire: hogy parancsol. —

Tudé valamit azon magyar vitéz, kinek, ha most elenség támadna, elvérzeni kellene a' hazáért; — tudé csak valamit nemzeti újjá alakulásunkról? — Adattak nekik nemzeti zászlók? hogy sejténék, mikint többé nem idegen istent kell imádniok. — Van é egy lelkesítő hang, mely szivtelenné tett kebleiket 's csak a' rideg parancsszóra gépileg bajolni szokott akarukat egy szent ügyre figyelmeztesse: a' haza ügyére?

Elmulasztás az, hogy a' magyar katonaság az alkotványra föl nem eskettett.

Hogy nemzeti lobogót nem kapnak, az vétek; de nagyobb politikai, 's nemzeti elleni hiba az kormányunktól: hogy német — azaz a' magyarral ellenséges szellemű tisztet tisztelkednek a' magyar ezredekben, 's a' szegény közlegényt végig faggatják, mert ez tény:

Hogy a' magyar honi várparancsnokok, kik nagyobbára németek, még mindig megtartanak.

A' legnagyobb, hogy Lederer még most is ur Budapesten. —

Vagy nincs hatalom! — vagy nincs engedelmesség. — Vagy etikéből hagyatják meg Lederer várparancsnokul örök időkre?

Mig mi itt Pesten Ledererre bosszankodunk, addig ő ott Budán egy talányt fejteget, ezt t. i.: hogy ki nagyobb ur, a' miniszterium, ki parancsol, vagy ő, ki nem engedelmeskedik?

Katonaságnak szükiben vagyunk.

Miért nem állítatik egy önkénytesek serege? Meghatározott fizetés és rögtöni kihirdetésre egy hét alatt készen áll 1000 ember, 's ez egy zászlóalj. Kiválgatván belőlük az ifjabb, tanultabb, vagy tanulékony egyedek, képeztesse nek tisztékké, két hét alatt lesz uj 1000, vagy kettő is, és így tovább.

Ugy de miből? — Talán még lesz ez er tize a' státus kaszszának, mivel megkezdheti. Mi baj lenne, ha egyenruhát csak egy, vagy két hónap mulva kapnának.

És ki hinné, haditanácsunk van, tán minden nap össze is ül, de hogy mit tett, azt még nem látta senki.

A' nemzetország? Halomra hordták a' követ, meszet, téglát, hogy házat építsenek, de a' ház nem épül magától, mert nincs egy Apollo, ki lantjával oda ülne, hogy pengetésére az öszszehordott kövekből fölépüljenek Trója falai.

A' nemzetország ruhájának szine sincs még meghatározva, mert ez olly dolog, hogy erre legalább is egynehány választványi gyűlés, egypár közgyűlés, és még három népgyűlés szükséges.

Halljuk: hogy a' miniszterium a' puska kérdésben a' gyutacsos puskát fogadta el.

Ennek következő jó oldalai vannak; Iör Legdrágább, 2or lthon nem is igen tudják készíteni, külföldre kell menni.

3or Hogy egyedül az ausztriai hadseregben léteznek, mert a' francia és angol puskák mind kupakosak. Hogy pedig nem czélszerű, az a' bizonyosság, hogy minekutánaki próbáltattak, még az orosz sem fogadta el.

Mi hozhatná a' hadi miniszteriumot aktivitásba? Például: ha a' Moldvában levő 40,000 orosz beütne Barátusba, vagy Erdélybe. — Emlékezzünk Dzsingiszzkánra és Solimánra. — Sajóra és Mohácsra.

Uj vaspálya-rendszer.

Jelenünk a' reformok korszaka. — A' leghihetlenebb már megtörtént az álladalmi kormányzatok megváltoztatásában. — Ha ama nagy átszökélés lehető és létesíthető vala, miért volna a' reform kevésbé létesíthető és üdvös olly tárgyban, mellynek factorai határozottabb természetűek.

Midőn tehát reformáló új vasut rendszeremmel föllépek, csak a' jelen idő utmutatását követem 's remélem, hogy inkább rokonérzetet találándok, sem hogy burocratiailag szükkeblü visszautasítást tapasztaljak.

A' mostani vasut-rendszer köztudomásilag olly bajokban és hátrányokban sinlódik, miken hogy segítsünk, semmi megnyugtató eszközök nem találhatók föl. — Számos technikus rég elismerte és kimondta: hogy a' fenálló rendszerben lehetlen azt elérni, hogy rövid sugáru kanyarulatokon járhasunk, tetemes emelkedéseket legyőzzünk, 's a' mozdonyok és kocsik súlyát kedvező arányra szállítsuk. — A' baj pedig az elvben rejlik, t. i. a' széles bázisban. — Két sinvonala és közé állított kétsoru kerekkel bíró kocsi soha sem nyerhet

olly hajlékonyságot egyfelől, 's másfelől olly tapadékonyságot (adhaesio), melly a' kívánatoknak kellőleg megfeleljen.

— Ez vala az indok, melly engem egy kedvezőbb rendszer fölkeresésére birt. 'S én hiszem, hogy azt feltaláltam, miután képes vagyok azt kimutatni: hogy a' jelen rendszer akadályozó bajait elhárítom nemcsak, hanem új előnyöket is nyertem. — Nincs itt helye terjedelmes részletezésbe bocsátkozni, miért is csupán a' leglényegeseket érintem, mik a' közönség érdekében vannak. — Megjelentem itt mintáimmal, hogy tényleg és alaposan bizonyítsam be azt, mit ezuttal a' következő előrajzban nyilvánítok.

Az én vasut-rendszerem ezen találmányokból áll: egy-sinü vonal, tapadék készüllet (adhaesions apparat), és keringlő gőzgép (rotative dampmaschine). Az eredmények, miket a' működő mintákkal mindenki szemeláltára kimutatok, következők: 1) Egy harkerekü kocsi járhatása egy sinen, gőzerovelis kimutatható és az eddiginél sokkal kevesebb veszély mellett; 2) Az alap- és fölülépítvény megszorítása, mi a' mostani költségek felénél többet — bebizonyíthatólag — megkímél; 3) Olly kanyarulat megjárhatása, mellynek sugára 15 ölnyi; (eddigelé a' kanyarulat legrovidebb sugár 300 ölnyi a' táv-vonalban). — 4) A' kerek surlódása, az oldallibegések és szökkenések, a' tengelyek csavarodása teljesen elmellőzöttek, 's így nyereségy van a' surlódási (horzsolati) coefficientenben, 's van jobb ruganyzat és serpenyözet. — 5) A' tapadék készülletnél fogva járhatás olly emelkedésekre, mint egy egyhez (1:1). Például: 100 lábnyi távolságban: 100 lábnyi magásra. (Eddigelé a' legkedvezőbb arány 130:1). — 6) Sincsiptetés (Bremsung) a' lejtőn: 1:10. (Ez is valaminta' tapadékonyság fokozható). — 7) A' kerengle (das Rotatio) folytonos körforgó hatással, és szembetűnő kisebbítésével az ő terjedelmének. —

Ki nem restel e' fölött gondolkozni 's a' következtetéseket levonni, mellyel a' sineknek egyre történt redactiójából, 's az eredményekből önként folytak, alig fogja tagadhatni, hogy az én rendszerem mellett a' költségek az eddigieknek felire sem rugandnak. — Ide számítandó még ezenfölül az, hogy, miután az én tapadék-készületem legjobb sikerrel alkalmazható a' térségeken is, 's e' szerint a' 4—500 mázsányi mozdonyok helyett könnyű, gondolnám 100 mázsát alig fölülmuló mozdonyokkal és hasonsúlyu kocsikkal fogok járhatni, — fölötte nagy most haszontalanul hurczolt tunyasúly, szintenyereségyül marad. — Csak 10 személykocsiból álló vonat mellett, ha naponta csak kétszer megy és jön, a' tunyasulynak ezen megszorítása maga már 1 1/2 millió mázsányi terhet bizonyít be nyereségyül; ennyit pedig eddigelé az egész teher sem tesz ugyanannyi személykocsival.

Bátorkodom tehát a' miniszteriumot, a' hazai ipar barátait és előmozdítóit, 's a' vaspályák vállalkozóit legillendőbb módon fölkeríteni: vegyék pártfogásukba 's gyámolítsák e' találmányomat. Figyelmeztetem egyszersmind az illetőket: hogy itt a' kérdés megoldása számos milliók megnyerésére vonatkozik; hogy rendszeremnek csak kedvezően sikerülhető való-sítása a' hazának új jövedelem forrást nyitand; hogy épen most leginkább sürgeti az idő, hogy a' népnek munkát adjunk, a' hazai művészeket és hivatalnokokat fölemeljük, foglalkodtassuk, 's a' közel enyészettől megmentjük.

Volt szerencsém sokaknak előmutathatni mintáimat azon elővéleményben, hogy titkaim iránt kimélettel fognak viseltetni, 's arattam általános elismerést. Vajha ama tisztelt urak nyilvánítának meggyőződésüket, mellyet kimutatásaim után a' dolog gyakorlati eredményei és hasznaira nézve merítettek! Pesten, május 5én 1848. Kliegl.

Egy pár szó a' magyar mérnökök ügyében.

A' sajtó útján e' tekintetben néhány igénytelen szóval felszólalni — a' benyújtott petitió után is helyesnek véltem.

Jól éreztük: mérnökeihez a' haza mindeddig bizalmatlan volt, mellynek csirája ugyan hol rejlik? Épitési hivatalunk, műszakaira nézve — a' cselekvés mezejére nem léphetvén — mindeddig pangásban szenvedett. Mérnöki tanodánk — az utósó pár évet kivéve — valóságos satyra volt; — alkalmas csupán földméréseket producálni. Viztműtani lényes problémákat fejtegettetni a' tanulók által megkísértetelt ugyan, de a' legszegényebb gyakorlati tere, és a' napi szükségszerű művek előállítására kézfogásos irányban vezetés mindeddig elmaradt. —

E' nagy bünt érezték a' magyar mérnökök, mellyet külföldi mérég-drágán szerzett könyvek utmutatásával iparkodnak helyreigazítani, az olvasottakat, — ha lehet gyakorlatba is veszik. —

Ne csudáljuk hát, ha a' magyar mérnök eddig hírnévre szert nem tett! Oka: mert nem tehetett. Folyó-rendezés, száritások 'stb. a' közelebbi időben nem tétettek, — mert a' mezőgazdaság e' fontos emeltyűit a' földmívelők nagyobb része mindeddig mellőzte. A' m. mérnököknek tehát — kivéve néhányát — ez oldalról alig jutott tapasztalás. De csak alkalmaztassanak mint a' Tiszavölgy rendezésénél — értelmes fők alatt

vizmunkálatokhoz, fogadom: rövid idő mulva számos jó vizmérnökeink lesznek.

Figyelmet kérek! Egy vizmunkának — hoszszu évek során át sikerrel végrehajtására: a' táj és hely színével, ennek ismertével a' valóságosan öszszekötött érdek — előszeretettel, — másképp mondva: a' haza szeretete azon morális erő, mellynek kultúráját minden haza csak és egyedül tulajdon mérnökiben lelheti fel. Ugyan ez áll más munkákra nézve is.

A' vasut építésekénél az első állomásokra is magyarok alkalmaztassanak. Mig külföldiek által a' jobb és legfőbbek mások foglaltattak el, addig ugyan ott a' legkisebb szerepben honi mérnökök kilátás nélkül tengődtek. Pedig higgyék uraim! a' vasutat én is szolgáltam, — ebből 's annyi mennyi olvasgatásból csak hamar tisztába jöttem: hogy a' vasut építés épen nem ördöngösség, mint azt sokan hinni szeretik. Sőt azt is merem állítani: hogy a' gőzgépezetet kivéve, vasutépítésnél sublimisebb a' vizmunka; 's maig áll az: hogy a' világ minden olcsóbb és tartósb vasutait csak szorgalom, éber figyelem, és feddhetlen mérnöki jellem építették.

De hogy rövid legyek, még csak azt említem, hogy a' m. mérnök hivatásában szorgalmas, fáradhatlan — csak hogy méltányoltatni akar; külföldi mérnökök fondor bánásmódja kedvetleníti — a' szegényes állásu jutalom és az intriguek tétlenségbe taszítják.

Nem hivatkozom a' mivel külföldre, csak a' kiesnyes Szerb országot említem. Közérol érdekelve mondhatom: hogy ott mérnöki közhivatatra csak szerb, vagy legalább e' nyelvet beszélő és polgárnak föleszködő emeltetik. Pedig ne felejtjük, mérnök tanodájuk nincsen.

A' mérnöki testület jelen 's jövője a' közlekedésiügy minisztere gr. Szécsenyi István ur kezeibe van letéve, ki a' státuszgazdaság ütere szerencsés megteremtésére, egyedi belátásom szerint — e' fontos helyet legjobban bírja betölteni. Reményilem: a' m. mérnöki testület jövőjét csak ő biztosíthatja. V. —

Vidéki mozgalmak.

N. Károly 15ó május. Szatmármegye közönsége a' nép, mintegy 4—5 ezer számmal jelent meg az új törvények meghallgatására. — A' gyűlés a' megye udvarán a' szabad ég alatt tartott. Elnök alispán ömöszavakkal köszönté a' népet, kiket a' haza alkotványába fogadott, a' népet és nemesseget testvéri szeretetre hívta fel. Elnök a' tanácskozást volt adminisztrátor bucsulevele fölolvásával akarta megkezdni, de azt az ezrek ajkain hangzó „nem halljuk, nem kell fölolvassni“ letéteté. Olvasatlanul maradt a' levél, mint érdemleté! És ha lehull rólatok a' czifra rongy, ijesztő vázkint álltok, 's undorodva fordul el a' nép, a' mint érdemeltétek. És most egyszerre minden ajak az évek óta régen várt gr. Károlyi György főispáni kinevezését hangoztatá, mellyre fölolvastott a' belügyminiszternek ezt tudató levele. Mind a' miniszter neve Szemeré Bertalan, mind a' kinevezett főispán hosszasan megéljenzetettek.

A' küldöttség meghívására azonnal megjelent a' főispán, és örömköltési közt a' népnek elfoglalta eldódei székét, honnét a' népet a' szabadság első hajnalán üdvözöltte, fölolvastott a' nádor 's kir. helytartó levele, mellyben gr. Károlyi Györgyöt szatmármegyei főispánná nevezi, a' nádor neve roppant éljennel fogadtatott.

Ezután figyelmeztetett a' nép a' törvények csend közti meghallgatására. — Az urbért megszüntető törvény meghallgatásakor a' nép közt fölkiáltás hallatszott, mellyre megkellett magyarázni, hogy a' földesuri tulajdont oda ne értsék, melly közé a' regale is tartozik.

Szomoruan kell tapasztalni megyénkben, hogy a' félrevezetett nép több helyeken nem elégedve meg a' kezök közt (használatuk alatt) lévő birtok megnyerésével, a' földesur tulajdonát földüljék; mint most legközelebb Szaniszló helységével történt. A' nép nem elégtelt meg a' szép és termékeny határral, mi kezeiben volt, hanem a' földesur majorsági birtokának rohantak, és azt földülták, a' 15 éves eperfákat több ezret, az országot és táblák melletti sorfákat kivagdalták, árkokat behuztak, 30 ezer forint értékű kárt tettek. A' küldöttség tegnapelőtt katonasággal jelent meg, Szaniszló helységét üresen, a' népet és még a' nőket is kint a' romboláson találta, a' kik el nem futottak, azokat a' megye fogházába kísérte a' katonaság Károly városába. A' nép az utcákon méltó bosszankodással fogadta a' háladatlan szaniszlóiakat, kik többnyire oláhok. Ohajtandó: hogy a' kár rajtok mielőbb megtérítésék, azonban legyen némi megnyugtató, hogy a' megye közönsége: a' nép méltó indignációval fogadta a' szaniszlói esetet! Midőn a' törvény megmagyaráztott, mind a' főispán mind az alispán és követek inték a' népet, hogy a' földesuri tulajdonhoz ne nyuljanak, fölhangzott a' nép közül, n em is nyulunk mi a' földesuréhoz“ az urbért megszüntetéséért pedig hallottunk a' néptől köszönetet mondatni.

A' törvények kihirdetése után még a' pénzügyminiszter körlevele olvastott föl, egyik az arany és ezüst pénznek külországra kivitelét tilalmazza, másik a' salétrom készítésére buz-

dit, miniszteri biztosul Vay Miklós nevezetűt ki. Mind két levél fölolvásakor a „Kossuth” névre 4—5 ezer embernek ajkain szünni nem akaró éljen harsogott, a nép levett kappal üdvözölte a szabadság megváltóját! Isten adjon neki hosszú életet, hogy e' hazátrépartra vezesse. Másnap az állandó bizottvány és középponti választvány megválasztattak. r.—1.

Komárom. Május 1són közgyűlés tartott, melyben a' törvényszabta módon, a' népképviselői választvány megválasztott. E' közgyűlést május 4én nyomban az első népképviselői követe, melyben a' megüült megyei tisztviselő helye részről pótolva, részről azok száma a' szükség sürgölte környüállásokhoz alkalmazólag szaporitatta közfelkiáltással betöltetett.

Hogy névszerint kik és micsoda állásra választattak meg, arról, mivel az olvasó közönséget úgy sem érdekli, nem akarok untatólag szólni; és csak abban vonom össze észrevételemet, mi iránt a' népképviselői választványnak, mint leginkább érdekeltnek, némi kifogásai lehetnek. A' megyei közgyűlés úgy cselekedett, mint törvényileg cselekednie kellett; de minden theorának mimódoni kivételét csak a' praxis mutatja meg: úgy volt az a' népképviselői választványi gyűlésünkkel. A' megye polgárait mintegy 400 egyednek kelle képviselni, — azonban a' gyűlésen nem négy száz, hanem közel három ezren jelentek meg, kik által az ugynevezett képviselők elnyomattak, a' választásokat is nagyobb részről a' nem képviselők tevék. Ezt a' megyei gyűlés végzéseinek hibájaul nem róhatjuk, mert a' tisztviselés csak a' képviselői választványt hívta meg a' gyűlésre, de mielőtt ez a' kirendelt időre a' megyei teremben helyét elfoglalná, már akkor a' terem, magányosakkal (nem képviselőkkel) zsufolásig telt meg, s amazokat a' teremből kiszorította, miből előre gyarnithatánk, hogy a' gyűlés, ha kiválólag meg nem zavartatik is, de a' tanácskozás a' nagy zsbaj által lehetlenítették, mi úgy is történt, mert a' tisztviselők választásánál azok, kik a' megyei intelligentiát jobban ismerik mint a' nép, a' mely nép illető járása tisztin kívül másokat csak névről sem igen ismer, magok fognak választani, a' népnek annyit sem engedtek, hogy a' kitűzöttek névsorát szeretett első alispánunk minden törekvése daczára a' nép előtt csak felolvashatta volna is; mert azilyféle választásokba avatottabb nem képviselők sokasága, szokott modorában, kedvenceit azonnal kikiáltotta. Annyit azonban mégis mondhatok, hogy a' nép a' tisztviselők megválasztásánál azon egyedek körül, kiknek erélyességüket esmeri, az érdemet jutalmazólag tántorithatlanul, állandóan viselte magát. Szalay Ignácot tatali járásban szbiról megválasztotta; míg a' vele aemulált Cs—ét, habár népfa is, csak azért, mert nem ismeri, bizalmával vakon nem ajándékozta meg, és ez rendén van. De mivel pártja annak is volt, az erélyes főispán ur, a' nép egyrészenek megnyugtatásaul őt tiszteletbeli alszbirónak kinevezte, és így a' még ismeretlen ifjunak alkalma leend, tehetségeiben a' néppel megismertetni magát, — mert a' legkitünőbb szemlemi tehetség is, csak gyakorlat után válhatik közhasznúvá; megyei tisztviselőre nézve a' praxis az életiskola: lehet valaki okos, eszes, ügyes, és a' mellett még legbecsületesebb ember is, de kilépve az életterére, tapasztalás nélkül mégis sok bakot lóhat, a' birói előkészültségre az eskütti hivatal elkerülhetetlen lépés miert is, mi a' tisztviselői pályát, minden arra törekvőkre nézve, az eskütséggel akarjuk megkezdetni, mert ügyes hivatalnok csak ez uton válhatik belőle. Ismerünk mi egy igen érdemes és szeretett országos férfit, ki Komárommegyébeni hivataloskodását eskütséggel kezdette meg, és jelenleg egy lelkes megye főispánjává nevezetett. Hogy a' népképviselő választvány jövőre a' teremből ki ne szorittassék, arról reméllem gondoskodva lesz; mi csak úgy történhetik, ha a' terembe csupán a' népképviselők bocsáttatnak be, a' nem azok a' galerián foglalván helyet, a' népképviselők pedig a' teremajtójánál fölállított bizottvány által, mely előtt a' népképviselők magokat mint olyanok kimutatni tartozzanak, helységenként bocsáttassanak be. *) Ha nem tudom, hogy a' megyeigazgatási jelenlegi rendszer csak ideiglenes, még egy alázatos észrevételeml volna, a' törvényszékhez választott birák categoriájára nézve. Én igen tiszteltem a' törvényszéki megválasztott birákat, ugys mint testületet, de egyedileg is, mert azokat Komárommegye legdúsabb érdemű férfaiból választottakat tapasztalám. Menten isten! hogy észrevételemet ezekre vonatkozólag tenném, hanem — miután tudom, hogy a' törvényszék előtt nem ritkán vallásra vonatkozó ügyek is fordulnak elő, azonban az igen tisztelt törvényszéki birák koszorujából az ágost. hitv. követők lelkészei egészen kihagyattak, **) míg más vallásfelekezetűek közül

*) Hogy a' teremből a' hallgatóság kiszorittassék föl a' karzatra, azt tudósítónk nem jól akarja. Lehet a' renden más-ként is segíni, például korlátok, s elkülönített bejárás által. Szerk.

**) Annál többen vagynak e' vallásukból a' miniszteri tár-

többen is nevezettek, errenzve a' vallási testület egyházi tagjaiból is egyet az érdeklettek nevében besoroltatni kérek, észrevételemet a' tisztelt polgártársak ügyelmébe ajánlom. Szabados Pál, oroszlaní lelkész.

Gömörből. Május hó 1són napján tartott első alispánunk elnöke alatt Gömör megyének a' haza új születésétől kezdve első, — s a' már elavult rendszer szerint — utolsó közgyűlése. — Nem a' tekintettes karok és rendek kiváltságos szagu gyűlése többé, — de annyi küzdelmek után elvégre nagykorúságra vergődött szabad polgároknak nyilvános népgyűlése, mely Rima-Szombat városunk piacán védistenünk derült ege alatt, a' nemzeti átalakulás boldogító igéinek meghallására öszvesereglett több ezer honpolgárt látott, nagyobbára képviselőit ama néposztálynak, mely annyi századokon keresztül igazság s természet ellenes állapotra kárhóztatva, szolgaság bilincseit viselő, míg a' kiváltságolt osztály, kizárólagos szabadalmaiban keresett jogait féltékenyen őrizve — törvényt hozott, és határozott az alkotványos szabadságot csak nevével ismert néposztály milioi fölött.

A' közgyűlést elnökünk alkalomszerű beszéddel nyitván meg, az országgyűlésen megyénket képviselt követeink mondták el jelentéseiket, feltüntetve a' nagyszerű eredményeket, melyek csak néhány hónapok előtt kezükbe tett utasításunk pontjaival öszhangzólag találkoztak. Örömmel üdvözölék a' népgyűlés ezrei a' lelkes hazafiakat, s követi eljárásukért a' kebel mélyéből felbuzgott köszönetet szavazának. A' közös lelkesedés hangos kitörésének csillapultával új alkotványunk magna chartája a' törvényekben kihirdettetett. A' követválasztó hat kerületek meghatározottak, a' közigazgatást jövő nemzeti gyűlés rendelkezéseig gyűlésileg kezelendő állandó nagy bizottvány, és a' központi választvány tagjai, arra fordított különös figyelemmel: hogy a' népnek minden osztálya, tudomány, művészet, és ipar minden ágai képviselve legyenek, megválasztottak. A' törvényeknek községenkénti kihirdetésükre s bővebb megmagyarázásukra, és a' nemzetörtségnek megalakításánál szükséges öszszeírásokra több bizottság küldetvén ki, feladott kötelességüknek haladéknélküli teljesítése meghagyott. Jankó András hazafi polgártársunk indítványára a' nemzet felszabadítása nagy munkájánál szilárd határozottsággal fáradozott nádornak, e' hazai történet könyvében örök fényben élni kellő páratlan érdemei elismerésével az öszes népgyűlés által köszönet nyilványítatván, ez a' nagy férfinak megiratni határozottat.

A' magyar felelős miniszterium iránt határtalan *) bizalom szavaztatván, üdvözölő levelünkben arról értesítettük fog. Indítványozó polgártársunk által emlékezetbe hoztatván, hogy hazafiúi tiszta jellemükért minden megyei jó polgár bizalmát s tiszteletét megnyert országgyűlési követeink, az első ugyan még 1839ik évi országgyűlésre követül lett elválasztásakor társával együtt, másika pedig csak néhány hónapok előtt esküt tőnek a' megye színe előtt, hogy királyi kinevezéstől függő kormányi hivatalt elvállalni nem fognak, miután a' még az időben hatalmasan működött alkotványellenes irányu kormány a' nemzet megrázkódtató szavára romba dől, mely ellen működni hazafiúi kötelesség parancsolt, s a' letett eskü csak ama boldogtalan emlékü kormány irányában bírhatott kötelező erővel, — most ellenben az alkotványosság terén működő felelős magyar kormányt támogatni hazafiúi szent kötelesség — azon eskü kötelező ereje teljesen megszűnt, — mind hármuknak azon eskü alóli föloldoztatásuk indítványoztatott, mi köztetszést nyervén, végzésé emeltetett.

Végül hazafiúi szilárd jelleméről országgyűlésileg köz elismerésben részesült honpolgár Szentiványi Károlynak megyénk főispánjává leendő kinevezetése iránt a' miniszterium megkéretni indítványoztatván, a' tisztelt férfinak e' kívánat letételét szerényen sürgető kérelme siker nélkül hangzott el, kimondatván: hogy most, midőn a' hozott üdvös törvények életbeléptetésüknek küszöbén állunk, szükség — hogy a' megyei kormányzás tiszta hazafiúi szándokáról ismert férfiú kezeibe tétessék, kit az öszses polgárság tisztelete s bizalma kíséren a' megyei kormány székébe, melyet elfoglalni jelenben hazafiúi nemes kötelesség. — Az indítvány a' népgyűlés többször megújult kitörő lelkesedése után tapsvihar között elfogadva lón. Adja a' mindenható, hogy közhajlásunk valósulván, a' közjó előmozdításában, első föllépéstől ernyedetlenül küzdött, s gyakran roppant nehézségekkel a' haza s nép érdekében szembe szállott szilárd jellemű polgártársunkat, mint e' megye főispánját üdvözölhessük, ez jelenben minden gömöri honpolgár legforróbb kívánsága!

czáknál, minthogy ezt Pulszky Ferencz polgártársunk úgy akarta. Ezt egyébiránt csak per tangentem érintve, tudósítónk javaslatát az illetők pártolásába ajánljuk. Szerk.

*) Ez egy kis táblabirói malaszt, a' hajdani gratulatók korából. — Jó az a' bizalom — jó, de csak módjával. Szerk.

Magyar Gazdasági Egyesület. Közvetlen saját atya kormányát megnyervén a' nemzet, s a' földmivelési miniszter ur böles tapintatától s hazafiúi buzgóságától az eddig elhanyagolt földmivelési érdekek meleg gyámolítását jövőre teljes bizodalommal remélhetvén, kedves kötelességének ismeri viszont a' M. Gazd. Egyesület minden hatalmában álló tehetségeit a' közügyek e' fontos mezején a' miniszteriumnak hazafiúi készséggel fölajánlani.

E' kötelesség érzetében, s az egyesület rokonindulatainak s közremunkálási készségének tanusítására, a' korm. választvány elhatározá, kérelmeit s javaslatait a' következő tárgyakra nézve haladéktalanul fölterjeszteni:

1. Azon organisatióknak tervét, mely által az Egyesület céljainak megfelelő, s az országtól méltán igényelt sikeres munkásságot kifejthet. — Ennek leglényegesebb eszköze levén a' szakértelmiség terjesztése, e' tervvel szoros kapcsolatban be fog nyujtatni

2. egy példánygazdasággal öszszekötött központi országos mezőgazdasági akademia, s honszerte alakítandó földmivésiskolák iránti javaslat, egyszersmind pedig a' kérelem, hogy

3. miután e' szükségletek sorában a' magántörékvés által tetemes áldozatok mellett létre jött szőkealmi gazdaképző intézet már is némi kis hézagot pótol, ezen intézet azonban az eddigi magánérő által fenn nem tartható, a' státus ezen intézetet vagy átvegye, vagy évi segélyvel gyámolítsa.

Fölterjeszteni határozottat még:

4. A' vízi és réttöntőzési törvények javaslata.

5. A' cselérendszer terve.

6. Törvényjavaslata hazai erdőkre nézve.

7. Javaslata hazai lötenyésztés ügyében.

8. Kérelem marhasó kiállítása s árulása végett.

9. Állatorvosi rendőség tervezete.

10. Kérelem a' len- és kenderipar érdekében kiküldendő egyedek miatt.

Ezeket egyelőre miniszteriális határozat és rendelkezés alá bocsátván, további tárgyalásul föntartá még a' korm. választvány:

11. a' kárpótlásul esendő urbéri tartozások értékesítésének tervét;

12. azon intézkedéseket, melyeket az Egyesület mint alapos földbeecslés módjának meghonosítására vezetőket javaslatba hozni kíván;

13. tervet a' közlegelők megszüntetésére, s

14. a' ne talán bekövetkezhető kincstári gyarmatosításokra nézve;

15. javaslatot a' selyemtenyésztés ügyében;

16. a' takarékmagtárok iránt;

17. állatorvosi rendőség végett;

18. az országos tűzkármentesítés s országos építészeti rendőség ügyében; s végre

19. a' gazdatisztek állapota iránt.

Melly sorozatból valamint kormányunk, ugy a' gazdaközönség is láthatja, mikép az Egyesület a' hazai mezőgazdaság mindennemű szükségleteire s igényeire egyiránt kiterjeszti figyelmét, és gondjait s nem rajta fog mulni, hogy a' státus a' magyar mezei ipar kedvező viszonyaihoz méltón fől virágozzék. —

Pesten, aprilis 28kán, 1848.

Török János egy. titoknok.

Komáromból. *) A' Jelenkor 15ik számában többek neve alá rejtező: de még sem ismeretlen uracs — megtámadja Komárom városa választó polgárait — utolsó tisztválasztását — követválasztását, s az ezen választások által részesített hivatalra, részint követségre megválasztott derék egyedekeket. A' vádlások, ha nyílt sisakkal lép fel valaki megrögzött viszsza élések ellen, — vagy elkövetelt tisztviselői önkényeket mutat fel valaki orvoslandóknak; meg tehetik üdvös hatásukat; mert a' nyilvánosság ítélőszéke kimondja azokra kárhóztató itéletét, s ez csak javítást eszközölhet: de ha valaki álnév alá bujva köztiszteletű egyedekeket hamisan rágalmaz; azt csak megvetés követheti; mert személyeskedő bántalmait névtelensége visszatorlani nem engedi; tényeket, melyek nem törtétek pedig czáfolni nem lehet. Illy állapotban van az alólírt rév-komáromi városi polgárság a' nevezett jelenkori ciklikirója irányában; hogy még is illy korlátlanokodás szó nélkül ne maradjon, a' mindent öszszeviszsza hadaró ciklikből két vádat bir ki venni; melyre lehet; melyre kell s kötelesség felelni.

Iör „Allítja a' névtelen rágalmozó, hogy a' rév-komáromi választó polgárság a' követválasztásnál nem akarta választási jogát többi polgár társával megosztani. Ez merő rágalom uram, az egész polgársággal szivesen osztozik a' választott polgárság jogaiban; mert tudja, hogy a' szám nagy védője a' jogoknak: de egy kis fractiócskát a' népből; mely

*) Folytonos tárgyhalmaz miatt ezen czáfolatot korábban nem adhattuk. Szerk.

egy némely urak terveit kivételre már jó előre bevélte volt, nem volt hajlandó befogadni azért; mert az által feltette, hogy haza boldogítására szánt törekvései meg hiúsulnak — 's a' haladás helyett, merevültség és tespedés fog eszközöltetni."

2or „Az örökre szerencsétlen hid leszakadás tárgyában szemtelenül közvéleménynek tolja fel azon körülményt vádló ur; mely szerint állítja, hogy „e' szerencsétlenség rendőri mulasztás miatt történt meg.“ Ennél sem szivtelenebbet sem vakmerőbbet nem állíthatna alakos uram; szivtelenebbet nem, mert ebből világosan kitetszik, hogy nem ir-tózik áldozatul ki mutatni a' legártatlanabbat sem, ha ezzel szenvedélyét kielégítheti; — vakmerőbbet nem; mert a' l. me-gye által véghez vitt szigorú vizsgálatból e' körülmény ter-helőkép épen nem tűnik ki; látszik tehát, hogy alakos ur e-gyedül nagyon tisztelt kapitányunk S. F. ur ellen tör; — pe-dig nagyon hiába; mert egy pontos tisztviselőt, egy ügyes 's minden tekintetben becsületes férfit — a' polgárság bizo-dalmától egy alakos kedv nem fog megfoszthatni soha.

Végül hogy alakosdi ur teljesen boszúra gerjedjen; az öszszes választott polgárság nevében nyíltan kijelentjük; hogy irkafirkája derék nép szószólónk irányában sem ért czélt; — mert ha Isten segitend a' közhazát 's városunkat boldogító ü-gyek előmozdításában teljes bizodalommal derék népszózlónk vezérlete alatt akarunk 's fogunk haladni.

Többen a' választó polgárok közül. Nyílt levél. Tek. szerkesztő ur! Kérem jelentse ki; hogy a' Jelenkor 15ik számába névtelenül megjelent garáz-da cikket nem a' rendes levelezőtől **) tetszett kapni; ezzel becsületesem tartozom; mert olly alaptalan irkafirka szer-zőjének — senki által sem akarnék tartatni. Thaly Zsigm.

KÜLFÖLD.

London April 24. A tűz itt hamu alatt ég, és féltető, hogy nem sokára kigyulad. Reggel óta egész London forrong, 1050 constabler ölnös botjával nehánynak agyát már be-

**) Levelezőnk megnyugtására kérésének szívesen en-gedünk kijelentve, mikép a' kérdéses cikket nem tőle vettük. Szerk.

zuzta. Az angol nép türelme is kifogy, és jaj akkor azoknak, kik a' lázadás elfojtására illy baromeszközöket használnak.

New York. Több városokban az öröm az európai mozgalmak fölött folyvást tart. Némely lakomákon indítványba hozott: Irland, Német és Olaszország részére segélyha-dat küldeni. Newyorkban egy hanau német halt meg, csak 36 millió pftot hagyott hátra.

Bécs. Udineből April 29ről írják, hogy Nugent gróf csapata miután a' Tagliamenton keresztül vezető hid helyre-állított, Sacileig nyomult. Ellenállásra sehol sem találtak, a' lakosok többnyire fejez zászlókkal jöttek elébök. Az ön-kénytesek és paraszok Treviso felé húzódtak vissza. Schulz-ig osztályának szombaton kellett volna Palmamcovat megtá-madni, miután a' Nugentől kitűzött átadási határidő eltelt. A' fu-tár elindulásakor Otopo felől kemény ágyuzás hallatszott.

A' prágai érseknek, ki plakatumot bocsájtott ki a' zsi-dó üldözök ellen, e' miatt szöknie kellett. A' cseh intelligencia központján is illy középszázadi eset! Több prágai zsidócsalád Bécsbe szökött.

Mantua. April 26. E' hó 19ik óta naponkint ágyudör-géseket hallunk, miután a' piemontiak, romaiak, toscanaiak, és számlálhatlan önkénytes minden oldalról várakozók köze-lit. Tegnap pradella kapu előtt ütközet is volt. A' szomorú na-pi eseményekhez, miután a' számtalan sebesítettek és halot-tak ide hoztatnak, számlálható egy újabb. Benedek ezredes, lovaitól elragadtatván, a' kocsiból kiugrott, és felholtan ösz-szerogyott. Életéhez kevés a' remény. A' kibékülési indítvány, mit Hartig tett, igen hidegen fogadtatott. — A' kiragasztott proclamatió mindenhol leszaggalatik.

Altona April 25. A' schlei melletti ütközetben 800 dán elfogatott, és mintegy 700 vízbe üzetett, 's majd mind ott lel-ték halálukat.

Berlin. April 26. Nehány nemes petitiót köröztet, melyben a' porosz király kéri, hogy a' porosz hercegeket mentül elébb visszahívja. — A' clubok ernyedetlenül működ-nek. — A' kadet-iskolák eltöröltetnek és a' tiszteknek közle-génységen kell ezután kezdeni.

Felső Silezia. April 21. Hirlik, hogy 10,000 különféle fegyverzetű orosz Myslovitznek épen átellenében a'

porosz határhoz érkezett.

Basel. April 25. Egész nap itt ágyudurrogást és puskalövést hallhatni. Hervegh és csapata tegnap Kadernbe érkezett; Hecker Liestalnál tanyázott csapataival vele egye-sült. Herveghné férje oldalán küzd férfiruhában. Minden ol-dalról Sweicz és Franciaországból a' republicánusok gyü-lekeznek. —

Rajnavidokról. Baseli újság szerint a' német és francia határ mindkét oldalról el van látva katonákkal a' sem-legesség föntartására, és fegyveres csapatok viszatartására; mindazáltal tegnap este sikerült néhány baseli munkásnak az ottani vámot és a' hüningi hidat elfoglalni 's az őrséget lefegy-verezni, ekép Hecker közlekedése dr. Brennerrel Baselban, Bec-kerrel Vielben, Dralleval Reinbachban és a' schweiczi munkások együletével minden óvás és tiltakozás ellenében is nyitva áll. Néhány munkások Baselben népgyűlést tartván, 20án repub-licánus izgató vezérlete alatt fegyvereiket kocsikba zárván, a' városból ki, 's szabadon átmentek a' határon 's minekután-na Vhyl község is részökre állott, azon esetet patát elkövtették. Egy nappal azelőtt egy csapat német munkás Franciaor. gból Hüningenbe érkezett. 8 óraker a' vállalat sikerült, amazok a-zonban mitsem követtek el, hihetőleg a' kanderni csata kime-netelének híre tartóztatta őket vissza. A' baseli szabadosak a' vhyli polgári őrsereggel a' hüningeni hídnál tanyáznak. Reggel felé egy ezred hessiai gyalogság oda érkezett, azonban erről az önkénytesek ideje korán megintetvén, Rajna hosszabanszét-öszlöttek, és csak néhány részeg embert talált ott a' katonaság. A' francia munkások Hüningent tegnap ismét elhagyták; tegnap reggel Hecker és Weishaar több szétverettel ide ér-keztek, és fegyvertelen az első postával Baselba mentek. Azon emberek, kik velök beszéltek, állítják, hogy vállalatukalmég föl nem hagytak, és a' szétszórtakat öszszeszedni remélik. Messze elágazó egyetértésben élnek, és alsó Badenben is fél-nek a' kilöréstől.

Város a' katonai öszszeesküvés következtében 4 kur-landi tiszt agyonlövettet. A' lengyel paraszok az orosz czár-tól megintettek, hogy földesuraikat, mihelyt lázadásról be-szélnek, azonnal fogják el, és a' legközelebbi rendőrségnek átadják.

55ik szám.

„Radical Lap“

ezimü politikai hírlapunkra, előfizetést hirdetünk!

Megjelenend e' lap folyó év május 16kán, hétfőt kivéve minden nap — egy íven. — Előfizetési ár. félévre Budapesten házhozhordással boríték nélkül 6 fr. pp. vidékre pos-tán 8 frt pp. — fertályévre helyben 3 frt 30 kr. pp. — postán 4 frt. 30 kr. pp. Hogy azonban a' tisztelt olvasó közönség lapunk bel becséről minél kevesebb költséggel magának tudomást szerezhesen, — lapunkra május 16kától, — július 1so napjáig külön előfizetést nyitunk, — hely-ben 1 frt 50 krral pp., postán 2 frt 20 kr. pp.

Előfizetéseket helyben Geibel könyvtáros a' Kristóf-téren, a' vidéken pedig minden postahivatall fogad el. — Rokonszenvű elbarátaikat közreműködésre felhíván, tudatjuk ezut-tal a' közönséggel, hogy minden rendű levelezéseket „A' Radical Lap szerkesztőségének“ címelve szinte Geibel polgártárs szíves elfogadni. — Pesten, május 4kén 1845.

Felelős szerkesztő Mérei Mór, kiadó 's dolgozó társ Rosti Zsigmond. 2—3

Árverési hirdetés.

A' nagyméltóságú m. k. udvari kincstár ke-gyes jóváhagyásából közhírré létezik, hogy az 1846. évi k. k. Tokajuradalmi termései 104 hor-dó 3 puttonyos aszszu, nemkülönbén ugyanazon

évi tolesvai termései 19 hordó puttonyos mászlás borok 1848. év május 15kén Terezálon a' k. k. tisztartói lakban tartandó nyilvános árverés ut-ján a' legtöbbet ígérőnek kézzépénz lefizetése mellett eladatni fognak. Kelt Diósgyőrött, mar-tius hó 16kán 1848. 2—3

Tanszékre pályázat-hirdetés.

Ócs. 's apost. kir Felsege kegyelmesen meg-hagyani méltóztatott: hogy a' pozsonyi főtanoda-ban a' természeti jogtan Kolbay Mátyas által a' bányajogtan további megtartása mellett, adas-sék elő; az álladalomtan és magyar közjogtan

székére pedig pályázat hirdettessék. Miről az il-letők azzal értesítetnek: hogy az említett tan-székre, a' magyar királyi tudományegyetem jog-kara előtt tartandó pályázás hatámapja, folyó eszt. october 5kére tüzetett ki. Pesten mart. 23án 1848. Szoblahói Pálma Elek, egyetemi tanács jegyző. 2—3

A' gőzösök já-rása a' Tiszán.

1848ik évi majus 1jétől kezdve.

Szolnokról Szegedre, Tittelbe és Zimonyba Pesttel kapcsolatban minden kedden reggel.
 „ Szegedre minden szerdán és szombaton reggel
 Szegedről Szolnokba minden hétfőn, csütörtökön és szombaton reggel.
 „ Zimonyba minden szerdán reggel.
 Zimonybul Tittelbe, Szegedre és Szolokra minden csütörtökön.
 Minden kedden indul egy vontatógőzös Szegedről Zimonyba, és minden pénteken Zimonybul Szegedre.
 Pest, majus 1jén 1848. 4—0

Jégverés elleni biztosítás.

A' jégverés ellen kölesönösen biztosító magyar egyesület alulirt igazgatósága, mint mindenkor, ugy most is köteletségének ismeri, közelgető tavaszszal a' t. cz. gazda urakat, saját hasznuk tekintetéből, ezen hazai intézetre figyelmeztetni. Ez intézet fenállá-sának öt éve alatt kétségre vonhadn jeleit adá jótékonyágának, mert nem kevesebet mint 611, 's ezek közt sok tetemes jégverési károkat térített meg. Van é tehát mezei

Szerkeszti Helmezy Mihály. — Nyomatik Trattner-Károlyi betűvel uri-utca, 453. szám.

É R T E S Í T Ő.

1848.

gazda, ki, a' mult év sziü csapásaira eleve en emléke zve, örömmel ne sietne természet olly hazai intézet által biztosítani, mely csupán közjóra alapul, és köztisztletben álló hazafiak kormánya alatt áll? — A' biztosítási díjak az egyesületi ügynökségeknél megudhatók. A' díjakon és levélté-ren kívül a' biztosítók semmit sem tartoznak fizetni, sőt a' régbib biztosítók, a' szabályok értelmében, díjelengedésben részesülnek.

Biztosítások elfogadtatnak Pesten az igazgatóság irodájában, (nagyhid-utca Weisz ház 678. sz. a. 1so emeletben) és országszerte az intézetnek minden ügynökségei által. — Pesten, 1848 aprilis 16.

Az egyesület nevében. Weisz Bernát Ferencz, igazgató. 2—2

A' gőzösök in-dulásai Pestről.

1848dik évi majus 1jétől kezdve.

Pestről Bécsig naponkint reggeli 6 óraker, kapcsolatban Győrrel.
 „ Orsovára minden vasárnap reggeli 5 óraker, Galacz és Konstantiná-polylyali kapcsolatban az oláh részen, és majus 7 és 21dikén Odessával.
 „ minden csütörtökön reggeli 5 óraker (minden 14 napokban egyesül Galacz és Konstantinápolylyal a' török részen.)
 „ E' gőzösök megérkeznek Orsováról minden vasárnap reggeli 4 óraker, és minden csütörtökön délutáni órákban.
 „ Tittelig minden kedden és pénteken reggeli 5 óraker, le és fölfelé Eszéken át; a' kedden induló gőzös Szegeddel kapcsolatban áll.
 „ E' gőzösök minden vasárnap és szerdán délutáni órákban Tittelből megérkeznek.
Vontatóhajók indulásai.
 Pestről Bécsbe minden hétfőn és csütörtökön elindulnak; és minden szerdán és szombaton megérkeznek.
 „ Orsovába minden kedden elindul, és minden szerdán megérkezik.
 Pesten; majus 1jén 1848.
 Az első cs. kir. szab. Dunagőzhajózási társaság főügynöksége. 4—0

Sörház bérbe adása.

A' zombori királyi kincstári igazgatóság ré-széről köz hírel adatik, hogy a' bács megyében kebelezett „Ó-Bécs e' mezővárosában“ létező Sörfőzőház a' hozzá kapcsolt pálinkafőző házzal együtt a' folyó 1848ik évi november hónap 1so napjától kezdve hat évekra ismét bérbe adandó leszen; és annak eszközzésére nézve a' folyó évi május hónap 8ik napján reggeli 9 óraker, az ó-becei királyi kincstári tisztartói hivatal író te-remében nyilvános árverés fog tartatni.
 Melly árverésre a' vállalkozók 300 pft bánat pénzzel, és az ismeretlenek adósság mentes va-gyonukról tanusító hiteles oklevéllel azon észre-vétel mellett meghivatnak: hogy a' haszonbérlet föltételei mind a' fenn érintett igazgatóságnál, mind az ó-becei tisztartói hivatalnál eleve és

részletesen bár mikor is közölthetnek.
 Továbbá megjegyeztetik: hogy ezen sör-háznál a' szükséges, és az új haszonbér kezdetéig okvetetlenül végrehajtandó építési, 's más javi-tásokra 2000 forint p.pézz léssen a' közelgető tavasz kezdetén fordítandó.
 Végtere a' fenn irtt napon, és helyen még 947 1/2 2200 lánecz külső magvaszakadásbeli, leg-nagyobb részben Ó-Bécs mezővárosától nem távol fekvő földek fognak bérbe adatni; a' mel-lyekre nézve, valamint a' sörházat illetőleg is i-rásbeli ajánlatok az árverési határ napot meg-előző estéig elfogadtatnak azonban az illy aján-latoknál megkívántatik: hogy a' bánatpézz az a-jánlathoz mellékelve légyen, és az ajánkozó e-zen ajánlatban magát az illető szerződési fölté-telek megtartására föltétlenül kössze. 3—3